

A.L.Trofymenko – K.; Yrpen': Perun, 2007.- 1000s.

7. Trofymenko O.L. Biotekhnika sobaki: posibnyk / O.L.Trofymenko, F.Y.Polishchuk - K.; Irpin': Perun, 2010.- 243 s.

8. Evans Dzh. Polnyy spravochnyk po ukhodu za sobakamy / Dzh. Evans, K. Uayt. / Per. s anhl. Surovtsev Y., Surovtsev Yu. – M.: ООО «Akvaryum – Pryn»», 2007. – 400s., yl.

9. Entsiklopedichesky spravochnyk. Vasha sobaka. – M.: ZAO «OLMA Medya Hrupp», 2008. – 992 s.

10. <http://dogsus.ru/razvedenie/2009-09-02-23-09/940-periody-razvitiya-schenkov.html>

11. <http://minisobaci.ru/razvitie-schenka-den-za-dnem>

Була Л.В., Левченко И.В. КОНТРОЛЬ РАЗВИТИЯ МОЛОДНЯКА СОБАК В ПОДСОСНЫЙ ПЕРИОД

Проведен контроль развития собак различных по размеру пород в подсосный период. Исследована динамика живой массы, абсолютного, среднесуточного и относительного прироста молодняков собак от рождения до 45-го дня жизни. Установлены межпородные отличия развития на первом этапе жизни щенков. Рекомендовано общепринятые нормы увеличения живой массы собак в первый период жизни корректировать относительно каждой породы собак.

Ключевые слова: собаководство, постэмбриональное развитие, щенки, породы собак, подсосный период, динамика живой массы, абсолютный, среднесуточный, относительный прирост.

Bula L.V., Levchenko I.V. CONTROL OF DEVELOPMENT OF YOUNG DOGS IN THE SUCKLING PERIOD

The control of the development of dogs of various sizes in the suckling period was carried out. The dynamics of live weight, absolute, average daily and relative growth of young dogs from birth to the 45th day of life has been studied. Interbreed differences in development at the first stage of life of puppies have been established. Recommended norms for increasing the live weight of dogs in the first period of life are adjusted for each dog breed.

Key words: dog breeding, post-breeding development, puppies, breeds of dogs, subsistence period, dynamics of live weight, absolute, average daily, relative gain.

Дата надходження до редакції: 06.11.2017 р.

Рецензенти: доктор біол. наук, професор Ю.В. Бондаренко
доктор с.-г. наук, доцент А. М. Салогуб

УДК 636.71

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОЦІНКИ ПОКАЗНИКІВ ШЕРСТНОГО ПОКРИВУ СОБАК ПОРІД ШНАУЦЕРІВ

Л. В. Була, к.с.-г.н.

І. В. Левченко, к.с.-г.н.

Сумський національний аграрний університет

Досліджено показники шерстного покриву собак порід ризеншнауцер, стандартний шнауцер та мініатюрний шнауцер Сумського обласного центру собаководства КСУ. В результаті аналізу взаємозв'язку оцінки жорсткості шерстного покриву та оброслості встановлено, що усі шнауцери мають статистично вірогідний від'ємний значний зв'язок між досліджуваними ознаками, який вказує на те, що при збільшенні бальної оцінки оброслості тварин оцінка жорсткості їх шерсті буде зменшуватися.

Ключові слова: шнауцер, ризеншнауцер, цвергшнауцер, шерстний покрив, оброслість, жорсткість волосся, бальна оцінка, кореляція.

Постановка проблеми. Розвиваючи і удосконалюючи природжені якості собак, людина домоглася видатних результатів. І зараз перелік служб, де використовуються собаки досить довгий. Службове використання економічно виправдовується тим, що, замінюючи людину, а інколи виконуючи непосильну для неї роботу, собака не вимагає великих затрат на своє утримання.

В наш час урбанізації людина дуже тісно співіснує з тваринами. Для мешканців міст найближча «дика природа» - це домашні тварини і переважна більшість з них - собаки та коти. Тому в останні роки збільшується кількість собак маленьких порід, яких легше утримувати у міській квартирі. Одною з таких порід є шнауцери, серед

яких можна вибрати як великого службового собаку, так і маленького компаньйона [1,3,13]. Типовою ознакою шнауцерів є їх шерстний покрив. Але бажання до розведення шоу собак з виставковою, а не службовою кар'єрою, в останні десятиліття призводить до зміни вказаної ознаки [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Шнауцер - одна із небагатьох порід собак, яка заслужила у людства втілення в різних розмірах. У кінці XIX століття шнауцерів розділили на три групи за розміром. З тих пір цей собака був, як кажуть, запущений на орбіту собаководства і зазнав за багато років досить помітних змін [5].

Шнауцери - це типові жорсткошерсті собаки, аналог жорсткошерстих тер'єрів із Англії. Ше-

рстний покрив складається із жорсткої прямої ості і короткого щільного м'якого підшерстка. Прикрашаюча шерсть на морді (брови, вуса і борода) і на кінцівках звичайно більш довга і шовковиста. Обов'язковою вимогою при експертизі шнауцерів є спеціальна підготовка їх шерстного покриву. У випадку неправильного догляду за шерстю, невідповідного до стандарту грумінгу оцінка за екстер'єр знижується.

Шнауцери різних ростових варіантів представляють одну породу. Вимоги до догляду за шерстю шнауцерів різних розмірів і окрасу одні ті самі [8]. Завдяки своїй жорсткій, густій, проволокоподібній шерсті шнауцер добре переносить несприятливі погодні умови. [2,6].

В останні роки найбільших змін у екстер'єрі набув найменший представник шнауцерів. Зараз існує два діаметрально протилежних внутрішньо породних типи цвергшнауцера — європейський і американський. Основні особливості американського типу вважаються порочними для собаки європейського типу.

«Американець» відрізняється від «європейця» більш міцною конституцією і розвинутою мускулатурою. У нього довга м'яка шерсть, погано виражений окрас і інертний темперамент [4, 11, 14].

Метою даної роботи є вивчення взаємозв'язку окремих показників шерстного покриву шнауцерів і надання рекомендацій для вдосконалення їх екстер'єрних якостей.

Матеріали та методи досліджень. Науково-виробничі дослідження проводились на поголів'ї собак породи різеншнауцер, стандартний шнауцер та цвергшнауцер, зареєстрованих в Сумському обласному центрі собаківництва Кінологічної Спільноти України протягом останніх десяти років. Досліджено 94 собаки – 46 псів і 48 сук. Всі тварини належать приватним особам і утримуються в домашніх умовах.

При проведенні досліджень вивчалися матеріали первинного зоотехнічного обліку Сумського обласного центру собаківництва. Оцінка екстер'єру тварин проводилась на виставках та племінних оглядах кваліфікованими експертами описовим методом. За окремими показниками екстер'єру, а саме, оброслостю та жорсткістю шерстного покриву оцінка проводилась в умовних

одинацях за п'ятибальною шкалою.

Біометрична обробка одержаних даних проводилась за методом варіаційної статистики за методиками К. К. Меркур'євої [7]. Взаємозв'язок між показниками екстер'єру собак визначався через коефіцієнт кореляції (r). Величина критерію вірогідності встановлювалася при співвідношенні: $P \geq 0,95$ - 95,0%, $P \geq 0,99$ - 99,0%, $P \geq 0,999$ - 99,9% за допомогою критеріїв Ст'юдента і Фішера [7].

Математична обробка статистичного матеріалу проводилась за допомогою ЕОМ з використанням програмного забезпечення фірми "Microsoft" (електронні таблиці "Excel") [9, 12].

Результати досліджень. Шнауцери належать до жорсткошерстих собак. А жорсткошерсті собаки відрізняються від усіх інших тим, що вони не схильні до сезонної линьки. Найкращим показником шерстного покриву шнауцерів являється жорстка коротка шерсть. Крім того, собака, який має жорстку шерсть, більш роботоздатний, так як його можна використовувати за будь яких погодних умов на відміну від тварин з довгим м'яким волоссям [1, 2].

Шнауцер, який подає великі надії як шоу-собака, повинен бути готовий до участі у виставці більшу частину року. Кар'єра такої собаки вимагає від власника не тільки матеріальних витрат, але й умінь постійно тримати у формі шерсть виставкового чемпіона. Доводиться піклуватися про те, щоб тварина видатної породності місяць за місяцем не тільки не втрачала відповідного вигляду, але і посилювала вироблене враження за рахунок стабільної якості вовняного покриву [10].

На виставках собак в останні роки ми бачимо багато шнауцерів, які мають гарну оброслість і виглядають дуже ефектно. Усім відомо, що у собаки, який має більшу довжину шерстного покриву, можна за допомогою спеціального грумінгу візуально приховати певні недоліки екстер'єру. Але при розведенні таких собак можлива поява тварин з недостатньо жорсткою, як для шнауцера, шерстю. Тому ми провели аналіз поголів'я собак порід шнауцерів Сумського обласного центру собаківництва КСУ за показниками оцінки шерстного покриву, а саме: оброслості та жорсткості (рис.1, табл.1).

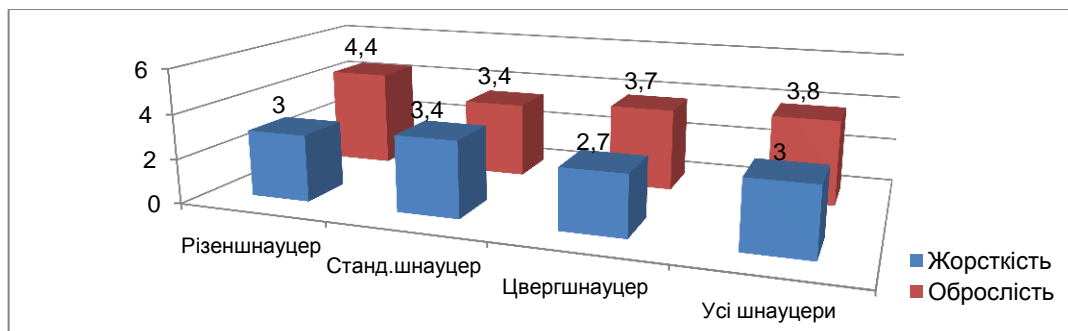

Рис.1.Оцінка показників шерстного покриву шнауцерів, бал

Таблиця 1

Жорсткість шерстного покриву шнауцерів з різним ступенем оброслості, бал

Порода		Оброслість				Всього по породі
		2	3	4	5	
Різеншнауцер	n	-	4	3	10	17
	M±m	-	4,3±0,25	3,0±0,0	2,5±0,16	3,0±0,21
	Cv,%	-	11,76	0,0	21,08	28,9
Шнауцер	n	2	9	9	-	20
	M±m	4,5±0,5	3,6±0,24	3,0±0,28	-	3,4±0,20
	Cv,%	15,71	20,43	28,86	-	26,0
Мініатюрний шнауцер	n	2	5	17	1	25
	M±m	3,0±0,0	2,8±0,37	2,6±0,17	2,0	2,7±0,14
	Cv,%	0,0	29,88	26,51	-	25,8
Усі шнауцери	n	4	18	29	11	62
	M±m	3,8±0,47	3,5±0,20	2,8±0,13	2,5±0,15	3,0±0,11
	Cv,%	25,53	24,49	25,99	21,27	28,31

При оцінці оброслості шнауцерів ми умовно, відповідно стандарту породи, поділили тварин на п'ять груп: 1 - тварини, які мають дуже короткий остьовий волос, недостатню оброслість на морді та кінцівках; 2 - короткий остьовий волос, допустима, але бажана ще краща оброслість на морді та кінцівках; 3 – шерстний покрив відповідає стандарту породи; 4 – більш довший, ніж бажано за стандартом, але ще допустимий по довжині остьовий волос; 5 – дуже довгий остьовий волос. Відповідно належності тварини до певної групи, оброслість шнауцера оцінювалась в умовних одиницях за 5-ти бальною шкалою.

За стандартом шерстний покрив шнауцера повинен бути проволокою подібним, жорстким та густим. Жорсткість волоса собаки ми також оцінювали в умовних одиницях за 5-ти бальною шкалою, де: 1 бал – м'яка шовковиста шерсть; 2 бали – недостатньо жорсткий (як для шнауцера – м'який) остьовий волос; 3 бали – достатньо жорстка шерсть, але має певні недоліки (недостатньо добре остьовий волос прилягає до корпусу, може бути трохи хвилястим, м'яка борода та брови та т.п.); 4 бали – жорсткий шерстний покрив, який відповідає стандарту породи; 5 балів – занадто жорсткий щетинистий шерстний покрив.

Як бачимо з графіку, який наведений вище, найбільшу оброслість мають собаки породи різеншнауцер (4,4±0,2 бала), при цьому вони мають достатню відповідно стандарту жорстку структуру шерстного покриву (3,0±0,21 бала). Поява значної кількості собак з гарною оброслістю вказує на сучасні тенденції відбирати на виставках переможцями у рингах саме таких тварин, які зовнішньо, як великі собаки, більш ефектно виглядають з більшою оброслістю.

Найбільш відповідну стандарту породи жорсткість шерстного покриву мають в наших дослідженнях стандартні шнауцери (3,4±0,14 бала). Саме у собак цієї породи найбільша кількість тварин, які відрізняються типовою для шнауцера структурою шерстного покриву.

При дослідженні цвергшнауцерів відмічено найбільшу кількість тварин, які мають недостатньо жорсткий як для шнауцера, а іноді і зовсім

м'який остьовий волос (2,7±0,14 бала). При чому, бальна оцінка за даним показником шерсті собак статистично вірогідно нижча порівняно до тварин породи міттельшнауцер ($P \geq 0,99$). Це вказує на те, що при відборі мініатюрних шнауцерів до племінного розведення не достатньо критично відносяться до жорсткості шерстного покриву, посиляючись на те, що вони відносяться до декоративних собак.

При оцінці жорсткості шерстного покриву досліджених тварин, які мають різний ступень оброслості (табл.1), нами виявлено, що у собак усіх трьох досліджених порід спостерігалась тенденція до зміни структури шерстного покриву від жорсткої до пом'якшеної зі збільшенням оброслості та довжини остьового волосу. У собак породи цвергшнауцер нажалі різниця середньоарифметичного показника структури шерсті між дослідними групами була статистично невірогідною ($P < 0,95$), але у собак двох других порід при збільшенні оцінки оброслості на два бали статистично вірогідно змінювалась у менший бік оцінка жорсткості шерсті ($P \geq 0,95-0,999$).

Для вивчення показників шерстного покриву ми розраховували також коефіцієнт кореляції між бальною оцінкою жорсткості і оброслості досліджених тварин (табл.2). Було встановлено, що усі шнауцери мають статистично вірогідний від'ємний значний зв'язок між досліджуваними ознаками ($r = -0,49 \pm 0,11$ при $P \geq 0,999$). Від'ємний коефіцієнт кореляції вказує на те, що при збільшенні оцінки одної ознаки бальна оцінка другої буде навпаки зменшуватися. Тобто в наших дослідженнях при збільшенні бальної оцінки оброслості тварин оцінка жорсткості їх шерсті буде зменшуватися.

Найбільший статистично вірогідний взаємозв'язок в наших дослідженнях простежувався у собак породи різеншнауцер ($r = -0,84 \pm 0,10$). Це вказує на те, що при відборі та використанні у племінному розведенні собак з дуже довгим остьовим волоссям, які при певному грумінгу виглядають дуже гарно, ми будемо отримувати цуценят з нетиповою для шнауцера м'якою структурою шерстного покриву. Тому на племінних оглядах при допуску до розведення обов'язково

необхідно звертати увагу на структуру шерстного покриву собак і не допускати до племінного роз-

ведення тварин з занадто довгим остьовим воло- сом.

Таблиця 2

Кореляція між бальною оцінкою оброслості та жорсткості шерстного покриву шнауцерів

Порода	$r \pm m_r$	P
Ризеншнауцер	$-0,84 \pm 0,10$	$\geq 0,999$
Стандартний шнауцер	$-0,51 \pm 0,12$	$\geq 0,999$
Мініатюрний шнауцер	$-0,22 \pm 0,14$	$< 0,95$
Усі шнауцери	$-0,49 \pm 0,11$	$\geq 0,999$

В наших дослідженнях найменший зв'язок між показниками, які ми вивчали, простежувався у тварин породи цвергшнауцер ($-0,22 \pm 0,12$), при чому отриманий коефіцієнт кореляції був статистично невірний. Враховуючи те, що собаки вказаної породи порівняно до інших шнауцерів мали найнижчий показник оцінки жорсткості шерсті, необхідно рекомендувати як заводчикам, які займаються розведенням собак даної породи, так і експертам обов'язково при відборі до племінної

групи оцінювати і враховувати структуру шерстного покриву, перш за все її жорсткість, а потім оцінювати наскільки достатньо обросла тварина.

В наших дослідженнях ми також провели аналіз впливу забарвлення шерстного покриву на його структуру (табл.3). Як відомо, саме мініатюрні шнауцери мають за стандартом найбільший різновид окрасу, а саме: чорний, перець з сіллю, чорний зі сріблом та білий.

Таблиця 3

Жорсткість шерстного покриву мініатюрних шнауцерів різного забарвлення, бал

Жорсткість	Окрас			
	Чорний	Перець з сіллю	Чорний зі сріблом	Білий
n	9	9	4	3
$M \pm m$	$2,9 \pm 0,20$	$2,6 \pm 0,24$	$2,8 \pm 0,47$	$2,3 \pm 0,33$
Cv, %	20,80	28,42	34,81	24,74

При оцінці жорсткості шерсті цвергшнауцерів різного окрасу ми не виявили статистично вірогідної різниці за бальною оцінкою даного показника між дослідними групами ($P < 0,95$). Можна відмітити тільки значно менший бал у собак білого кольору ($2,3 \pm 0,33$ бала), але стверджувати, що це обумовлено забарвленням ми не можемо. Отже можемо прийти до висновку, що окрас шнауцерів значно не впливає на структуру шерстного покриву, але бажано у собак білого кольору особливо увагу приділяти жорсткості їх остьового волосу.

Висновок. Встановлено, що усі породи шнауцерів мають статистично вірогідний від'ємний значний зв'язок між досліджуваними ознаками шерстного покриву, що вказує на те, що при збільшенні бальної оцінки оброслості тварин оцінка жорсткості їх шерсті буде зменшуватися. Тому рекомендуємо при експертизі шнауцерів на виставках собак та відборі їх до племінного розведення обов'язково оцінювати оброслість та довжину остьового волосся, враховуючи при цьому коректуючи можливості грумінгу.

Список використаної літератури:

- Бевзюк Т. Черный незнакомец / Т.Бевзюк // Мир собак. – 2011. - № 1-2. – С.17-19.
- Власова А. Ризеншнауцер / А.Власова // Мир собак. – 2006. - №4. – С.14-15.
- Гилберт С. Биология развития/ С. Гилберт//Учебное пособие. – М.: Цитадель,2013. – т.1-3. - 118с.
- Зекина Н. Цвергшнауцер или самая маленькая большая собака/ Н.Зекина // Зообизнес. – 2016. - №8. – С.28-29.
- Калиниченко Г. Шнауцер – проверенный веками // Зообизнес. – 2006. - №8. – С.11-12
- Лукьяненко Т.и А. Ризеншнауцер // Зообизнес. – 2012. - №1. – С. 52.
- Меркурьева Е.К. Генетика с основами биометрии / Е.К. Меркурьева, Г.Н.Шангин-Березовский // – М.: Колос.1983. – 175с..
- Мищик О.В. Секреты собачьей красоты / О.В.Мищик – М.: Издатцентр, 1999. - 28 с.
- Обливанцов В.В. Методичні рекомендації по використанню електронної таблиці EXCEL для обробки матеріалів наукових досліджень / В.В.Обливанцов – Суми: Сумський державний аграрний університет, 2000. – 46 с.
- Рази А.А. Очерки кинологии /А.А.Рази – К., 2000. – 43 с.
- Сорокина Н. Цверги. Много в малом /Н.Сорокина// Зообизнес. – 2012. - №10. – С.32.
- Толбатов Ю.А. Загальна теорія статистики засобами Excel. Навчальний посібник./ Ю.А.Толбатов – К.: Четверта хвиля, 1999. – 224 с.
- Челнокова В.Н. Все о собаке. / Челнокова В.Н - Ростов-на-Д.: Издательский дом «Владис», 2003, - 447с.
- Ширякова Н. О цвергшнауцерах / Н.Ширякова // Зообизнес. – 2012. - №10. – С. 14-15.

REFERENCES

- Bevzyuk ,T. 2011. Cherniy neznakomets - Black stranger .World of dogs –1-2:17-19. (in Russian)
- Vlasova, A. 2006. Ryzenshnautser . Ryzenshnautser. World of dogs 4:14-15. (in Russian)
- Hylbert, S. 2013. Byolohyya razvytyya. Uchebnoe popobyie – Biology of development. Train aid M.: «Tsytadel». – 1-3:118. (in Russian)
- Zekyna, N. 2016. Tsverhshnautser yly samaya malen'kaya bol'shaya sobaka , Zoobyznes - Tsverhshnautser

Вісник Сумського національного аграрного університету

or littlest large dog. Zoobyznes. 8:28-29.(in Ukrainian)

5. Kalynychenko, H. 2006. Shnautser – proverenny vekamy. Zoobyznes. – Shnautser- tested by centuries. Zoobyznes.- 8. – S. 11-12.(in Ukrainian)

6. Luk'yanenko, T. A. 2012. Ryzenshnautser . Zoobyznes.- Ryzenshnautser . Zoobyzne, 52. (in Ukrainian)

7. Merkur'eva, E. K. 1970. Byometryya v selektsyy y henetyke sel'skokhozyaystvennh zhyvotnikh –Biometricsin selectionand genetic sofagri cultural animals - M: ear., 423 (in Russian)

8. Myshchykha, O.V. Sekrety sobach'ey krasotia. 1999– Secrets of doggy beauty M.: Yzdattsentr, 28. (in Russian)

9. Oblyvantsov, V.V. 2000. Metodychni rekomendatsiyi po vykorystannyu elektronnoyi tablytsi EXCEL dlya obrobky materialiv naukovykh doslidzhen' – Methodical recommendations on the use of spreadsheet of EXCEL for treatment of materials of scientific researches. Sumy: Sums'kyi derzhavnyi ahrarnyy universytet – Sumy: Sumy State Agrarian University, 46 (in Ukrainian)

10. Razy, A.A. 2000. Ocherky kynolohyy – essays of Kennel K., – 43.(in Ukrainian)

11. Sorokyna, N. N. and Tsverhy. 2006. Mnohoe v malom. – Great deal in small Zoobyznes. 10:32.(in Ukrainian)

12. Tolbatov, Y.A. 1999. Zahal'na teoriya statystyky zasobamy Excel. Navchal'nyy posibnyk– General theory of statistics by the dogs of EXEL. common manual K.: Chetverta khvylya, 224.(in Ukrainian)

13. Chelnokova, V.N. Chelnokova Vse o sobake. 2003- All about a dog. Rostov-na-D.: Publishing house «Vlady», 447. (in Russian)

14. Shyryakova, N. 2012. O tsverhshnautserakh - O tsverhshnautserakh Zoobyznes – 10:14-1.(in Ukrainian)

Була Л.В., Левченко И.В. ВЗАИМОСВЯЗЬ ОЦЕНКИ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ШЕРСТНОГО ПОКРОВА СОБАК ПОРОД ШНАУЦЕРОВ

Исследовано показателі шерстного покрива собак порід ризеншнауцер, стандартний шнауцер і мініатюрний шнауцер Сумського обласного центру собаководства КСУ. В результаті аналізу взаємозв'язку оцінки жорсткості шерстного покрива і оброслості встановлено, що всі шнауцери мають статистически достовірну отрицательную зв'язь між досліджуєми показателями, котра указує на те, що при збільшенні бальної оцінки оброслості животи- ных жорсткість їх шерсті буде зменшуватися.

Ключевые слова: шнауцер, ризеншнауцер, цвергшнауцер, шерстний покрив, оброслість, жорсткість волоса, бальна оцінка, кореляцію.

Bula L.V., Levchenko I.V. INTERRELATION OF ESTIMATION OF INDICATORS OF WOOL COVER OF DOGS OF SCHNAUZERS BREEDS

The indexes of the fur coat of the breeds of dogs are distinguished by a Giant Schnauzer, a Standard Schnauzer, and a Miniature Schnauzer of the Sumy Regional Dog Center of the UKU. As a result of the analysis of the relationship between the assessment of the hardness of the wool and the nakedness, it has been established that all the schnauzers have a statistically significant negative significant relationship between the investigated features, which indicates that when increasing the score assessment of animal hulls, the assessment of the rigidity of their wool will decrease.

Key words: schnauzer, Giant Schnauzer, Zvergshnautser, woolen coat, roughness, hardness of hair, ball score, correlation.

Дата надходження до редакції: 03.11.2017 р.

Рецензенти: доктор біол. наук, професор Ю.В. Бондаренко

доктор с.-г. наук, доцент А. М. Салогуб

УДК 636.71

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ПОКАЗНИКІВ ЕКСТЕР'Ю СОБАК НА ВСЕПОРІДНИХ ТА МОНОПОРІДНИХ ВИСТАВКАХ КІНОЛОГІЧНОЇ СПІЛКИ УКРАЇНИ

Л. В. Була, к.с.-г.н.,

С. В.Свисенко, магістр

Сумський національний аграрний університет

Проведений аналіз оцінки показників екстер'ю собак породи німецька вівчарка, експонованих на сертифікатних виставках у м.Суми з 2014 по 2017 роки. Розроблена методика оцінки показників екстер'ю відповідно окомірному описовому методу у математичному виразі в умовних одиницях. При порівнянні оцінки екстер'ю собак на різних виставках доведено, що описи однієї собаки в один і той же день, але зроблені різними експертами, різняться між собою, але статистично різниця бальної оцінки показників екстер'ю собак, яка проводилася різними експертами, була невірною.

Ключові слова: показники екстер'ю, окомірний описовий метод, бальна оцінка, німецька вівчарка, виставки собак, оцінка експерта.

Постановка проблеми у загальному. Робота заводчиків в кінології має свої особливості в порівнянні із заводчиками продуктивних домашніх тварин [2]. До теперішнього часу в кінології